

KORTAF

Biesbosch-bevers op een keerpunt

Gedurende de zomer van 1992 zijn er in de Biesbosch minstens zeven jonge bevers geboren. In 1990 en 1991 waren dat er telkens slechts twee. Volgens onderzoeker Bart Nolet is dit een aanwijzing dat het herintroductieprogramma eindelijk aanslaat. De populatie bevindt zich op een keerpunt tussen groei en afname.

Toch is het aantal van zeven jonge dieren nog laag. De twaalf vaste beverparen in de Biesbosch moeten in principe in staat zijn om circa 24 jongen voort te brengen. Slechts drie paren kwamen dit jaar tot voortplanting, de negen overige paren niet. Hoewel het totale aantal dieren dit seizoen iets is toegenomen ten opzichte van het vorige jaar

blijft het de vraag of de bevers het in de Biesbosch zullen redden. Door het eenzijdige voedselaanbod krijgen ze, met name via wilgenbast, onevenredig veel zware metalen naar binnen.

Ondertussen lijkt de Biesbosch al te klein te worden voor de bever-populatie. De dieren hebben grote territoria nodig. In de Brabantse Biesbosch zijn alle mogelijke terreinen reeds bezet. Solitaire bevers zwerven in de aangrenzende gebieden rond. Ze worden zelfs waargenomen in poldersloten en -vaarten van de Alblasserwaard. Het pessimisme in verband met de verontreiniging en de hoge sterfte maakt door de natuurlijke aanwas plaats voor optimisme. Besloten is om geen

In 1992 hebben de bevers zeven jongen. Foto Jacques van der Neut

nieuwe bevers in de Biesbosch uit te zetten, maar de ontwikkeling van de huidige populatie af te wachten.

Piet van der Reest

Bron: eigen interview met Bart Nolet (IBN-DLO).

Toename dolfijnen en walvissen

Volgens M. Leopold, onderzoeker aan het NIOZ op Tex-

el, is de stand van dolfinen en walvissen op de Noordzee de laatste jaren toegenomen. Het aantal bruinvissen en wit-snuitdolfijnen wordt geschat op enkele duizenden. Ook de dwergvinvis komt steeds meer voor, met name onder de kust van Engeland.

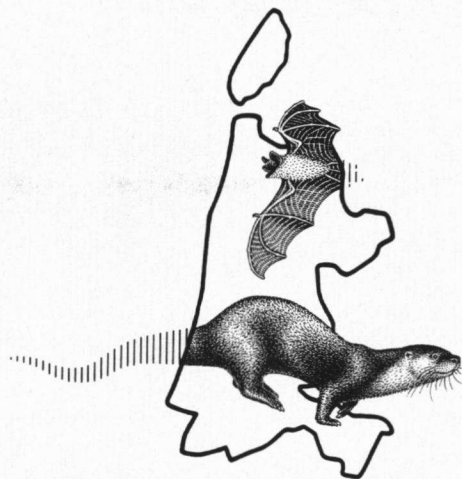
Als oorzaak wijst hij op de verbeterde stand van de haring in de Noordzee. Sinds de visvangst op deze soort aan banden is gelegd heeft de haringpopulatie zich enigszins hersteld. Met name in de maand augustus, wanneer de haringen hun paaijebieden opzoeken, worden steeds meer walvisachtigen door het voedselaanbod aangetrokken. Daarmee is volgens hem aangetoond dat niet het verminderde fosfaatgehalte van het Noordzee-water, maar de overbevissing verantwoordelijk is voor de afname van walvisachtigen in de tachtiger jaren.

Piet van der Reest

Referentiecassette vlemuisgeluiden

De referentiecassette *Geluiden van Nederlandse vlemuissoorten* is grondig herzien. Deze cassette is bedoeld als referentie voor het determineren van vlemuizen met behulp van geluiden ontvangen met een batdetector. Diverse actieve veldwerkers hebben hun beste en meest recente opnamen afgestaan voor gebruik op deze cassette, zodat de meest recent verworven inzichten er op te vinden zijn. De cassette kost f17,50 (inclusief verzendkosten) en is te bestellen bij: Stichting Vleermuis Onderzoek, Wageningen, postbank 5325724.

Herman Limpens &
Hans Hollander

Nozos van start

Vanaf 25 mei 1992 is er een nieuwe provinciale zoogdierstudiegroep bij: de Nozos (Noordhollandse Zoogdier Studiegroep). De Nozos zal onderzoek doen naar de verspreiding van zoogdieren in de provincie Noord Holland en andere onderzoeksprojecten uitvoeren of stimuleren. Hiervoor zal samenwerking met andere groenverenigingen en instanties belangrijk zijn. De samenwerking met de Dienst Ruimte en Groen van de provincie Noord-Holland zorgt reeds voor een professioneel karakter. Het gevorderde stadium waarin het waarnemingenbestand verkeert, garandeert een rooskleurige toekomst. Met de oprichting wordt een nieuwe impuls gegeven aan het zoogdieronderzoek in Nederland. De studiegroep probeert niet alleen de vrijwilliger die het veldwerk verricht, maar ook de lokale overheden, geïnteresseerden en andere groenverenigingen te bereiken. De eerste druk van een handleiding voor zoogdierinventarisaties, speciaal ontworpen waarnemingsformulieren en één rapport zijn reeds van de pers.

Het eerste *Nozos-Nieuws* is in juli verschenen met daarin korte artikeltjes en mededelingen. Terwijl sommige bestaande zoogdierwerkgroepen deel uitmaken van een andere provinciale organisatie, zoals het Natuurhistorisch Genootschap of It Fryske Gea, is de Nozos een onafhankelijke zoogdierstudiegroep.

Uitgangspunt vormde een groep vrijwilligers die actief deelnam aan het Noordhollandse Vleermuis Project en zich had geschaard onder de vlag van Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN), afdeling Noord-Holland. Aan toekomstige landelijke projecten zal de Nozos blijven deelnemen. Samenwerking met de VZZ en met de VLEN wordt daarom nagestreefd. Voorlopig houdt de Nozos zich bezig met een provinciale zoogdierinventarisatie, monitoring van vlemuizen en de afronding van het Noordhollandse Vleermuis Project.

Voor informatie kan men bij het secretariaat van de Nozos terecht: Orteliusstraat 136 hs, 1057 BH Amsterdam.

Nico Jonker
voorzitter Nozos

Braakballencentrum

De zoogdierenwerkgroep van de Jeugdbond voor Natuur- en Milieustudie (JNM) heeft onlangs een braakballencentrum opgericht. De bedoeling ervan is, dat degene die in België braakballen vindt deze bij het centrum kan afleveren. Na enige tijd krijgt hij/zij dan een verslagje terug met de resultaten. Zo kan men aan de weet komen welke muizensoorten er in zijn/haar omgeving leven.

Braakbal. Foto Johan de Meester

Aan "zelfpluizers" wordt gevraagd de resultaten van hun pluiskwerk naar het braakballencentrum te sturen. Daarbij moet worden opgegeven: naam vinder/pluizer, plaats, datum en prooivogel. De bedoeling is om zoveel mogelijk pluiskgegevens samen te brengen om zo een beter overzicht te verkrijgen van de verspreiding van de verschillende muizensoorten. Adres: JNM-Braakballencentrum, Kortrijksepoortstraat 140, 9000 Gent.

Slaat zeehondenvirus opnieuw toe?

Slachtoffer van het zeehondenziektevirus. Foto Lies Vedder

Tussen half juni en half juli 1992 werd in de Waddenzee een verhoogde sterfte onder pasgeboren, minder dan een week oude jongen van de gewone zeehond geconstateerd. Gaan er in een normaal jaar twee of drie jongen direct na de geboorte dood, dit jaar waren dat er zo'n 25. Dat komt overeen met ongeveer 15 % van alle dit jaar geboren jongen. Hoewel er door de warme weersomstandigheden geen sluitende diagnose gesteld kon worden, was duidelijk dat het hier niet om jongen met een slechte condi-

tie ging, zoals bij de "huilers" die hun moeder kwijt zijn en vooral honger hebben. Het vermoeden dat bij deze sterfte het zeehondenziektevirus, dat in 1988 massaal toesloeg, een rol heeft gespeeld, lijkt niet zo waarschijnlijk. Dit omdat er bij het onderzoek, uitgevoerd door het RIVM, geen aanwezigingen werden gevonden voor de aanwezigheid van het virus bij deze dieren. Wel is het zo dat er langzamerhand weer een grote groep wijfjes is, die niet met het virus in aanraking is geweest. Deze wijfjes

kunnen geen antilichamen overdragen op hun jongen. Met andere woorden: er worden meer jongen geboren die geen bescherming hebben tegen het virus. Deze dieren kunnen dus wel geïnfecteerd raken en daarom is het belangrijk om toch alert te blijven.

In het Zeehondencentrum Pieterburen heeft men de ziekte in ieder geval onder controle en is men attent op eventuele nieuw opduikende virussen. De laatste jaren wordt elke opgevangen zeehond drie weken in quarantaine gehouden, en worden alle zeehonden nagekeken op het virus en vervolgens gevaccineerd. Daarbij blijkt dat sommige dieren het virus nog bij zich dragen. De verwachting is dat het virus zich in de zeehondenpopulatie handhaaft en van tijd tot tijd opnieuw slachtoffers maakt.

Jaap Mulder

Bron: eigen interview met Lies Vedder, Zeehondencentrum Pieterburen

Landbouwers en dassen: hand in hand

In samenwerking met de afdeling Zuid-Limburg van de Jeugdbond voor Natuur- en Milieustudie startte de Nationale Campagne Bescherming Roofdieren een project dat de bescherming van de belangrijkste dassenburchten in Haspengouw en Voeren beoogt. Dit houdt in dat de eigenaars en gebruikers van terreinen met bewoonde dassenburchten in de gemeenten Riemst, Tongeren en Voeren worden opgespoord en gecontacteerd. De landbouwers wordt voorgesteld een ondersteuningsovereenkomst af te sluiten. Daartegenover staat een financiële vergoeding van maximaal 15.000 BF per bewoonde burcht. Hoe hoog de vergoeding ligt, hangt af van het belang van de burcht, het soort afspraken dat wordt gemaakt en de last die de landbouwer van de das ondervindt. Naast het behouden van de burcht wordt meestal gevraagd omde vegetatie op de burcht op een aangepaste wijze te beheren, bufferstroken rond de burcht te respecteren en versterking te voorkomen. Aanvullend worden vergoedingen toegekend voor pijpen die in weiden en

Foto Steven Jansen

akkers uitmonden. Soms breken koeien en paarden hun poten in de pijpen, waardoor de boer er alles voor over heeft om de gangen te dichtten. Door het plaatsen van staketsels boven de pijpen worden dergelijke ongelukken voorkomen.

Tegelijk met de afspraken worden specifieke beschermingsmaatregelen uitgevoerd, zoals het beplanten van wallen, het aanbrengen van afsluitingen rond burchten, het afsluiten van toegangswegen, het restaureren van vervallen burchten, het aanleggen van kunstburchten en het behouden van voerakkers. Tevens wordt gekeken in hoeverre landbouwers bereid zijn om op hun gronden tegen vergoeding of met een onderhoudscontract lijnvor-

mige beplantingen te laten aanleggen. Het geheel valt in goede aarde en het medewerkingspercentage ligt hoog. JNM en NCBR hopen tegen het einde van 1992 voor 80% van alle belangrijke burchten beheersafspraken te hebben gemaakt. Ook zullen enkele terreinen met burchten worden aangekocht. Medewerkers zullen de naleving van de overeenkomsten nauwgezet volgen en evalueren. Indien de afspraken niet worden opgevolgd, wordt geen vergoeding uitgereikt.

Kris Jansen

Voor het afsluiten van beheersovereenkomsten kan contact worden opgenomen met: Dirk Criel, Zottegemstraat 2, 9688 Schorisse (055-456610) of Kris Jansen, Tongersesteenweg 168, 3770 Riemst (012-237329)

Zeezoogdieren in de Zeeuwse Delta

In 1991 hebben er zich geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan met betrekking tot het aantal zeehonden in de Zeeuwse wateren. Regelmatig werden 5 à 6 zeehonden in de Oosterschelde waargenomen. Aangenomen wordt dat een drietal hiervan behoort tot de in 1989 uitgezette dieren. Wat de Westerschelde betreft, valt te melden dat daar regelmatig 3 dieren werden waargenomen. In de Grevelingen verblijft hetzelfde aantal dieren (3 à 4) als in de

voorgaande jaren. De zeehonden verplaatsen zich door de hele Grevelingen. In de Voordelta bedraagt het aantal signaleerde dieren 3 à 4 stuks. Ook is er het afgelopen jaar een dode zeehond aangetroffen in de buitenhaven van Neeltje Jans. In het hele Zeeuwse Deltagebied leven thans naar schatting zo'n 14 tot 16 zeehonden.

Twee dode bruinvissen spoelden in 1991 aan: een in de Westerschelde en een in de Noordzee ter hoogte van

Renesse. Tenslotte is er een tuimelaar dood aangetroffen in de Oosterschelde. Vermoedelijk is dit hetzelfde dier dat in de zomer van 1990 voor de Brouwersdam verbleef.

Ook in 1992 vragen wij u om waarnemingen van zeezoogdieren in Zeeland bij ons te melden: Consulentenschap NBLF, Westsingel 58, 4461 DM Goes. Telefoon 01100-37323 (NL).

H.W. van der Hoofd
consulent NBLF-Zeeland